

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 26. janvārī
(OR. en)

5766/23

SOC 53
EMPL 36

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsēkretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 26. janvāris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsēkretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 40 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI <i>Sociālā dialoga stiprināšana Eiropas Savienībā: tā potenciāla pilnīga izmantošana nolūkā pārvaldīt taisnīgu pārkārtošanos</i>

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 40 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 40 *final*

Briselē, 25.1.2023.
COM(2023) 40 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

***Sociālā dialoga stiprināšana Eiropas Savienībā: tā potenciāla pilnīga izmantošana nolūkā
pārvaldīt taisnīgu pārkārtošanos***

1. IEVADS

Sociālais dialogs ir Eiropas sociālā modeļa stūrakmens. Viens no ES galvenajiem mērķiem ir uzlabot dzīves un darba apstākļus. Sociālais dialogs un koplīguma sarunas ir galvenie veidi, kā to paveikt, veicinot augstāku produktivitāti un vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu, kvalitatīvu darba vidi un demokrātiju darbā. Stiprākai sociālajai Eiropai ir nepieciešami spēcīgi sociālie partneri. Tāpēc sociālais dialogs ir viens no Eiropas sociālo tiesību pīlāra pamatprincipiem.

Spēcīgi sociālie partneri ir būtiski efektīvai un līdzsvarotai pārmaiņu vadībai. Klimata pārmaiņas, digitalizācija un demogrāfiskās tendences strauji maina pasauli, arī darba pasauli. Covid-19 ir paātrinājis dažas no šīm pārmaiņām. Sociālajam dialogam ir būtiska nozīme centienos atrast līdzsvarotus veidus, kā rīkoties saistībā ar pārmaiņām darba pasaulē. Visā ES sociālais dialogs bija pandēmijas ietekmes ierobežošanas politikas izstrādes un īstenošanas priekšgalā. Nozaru un uzņēmumu līmenī sociālie partneri ātri izstrādāja jaunus darba aizsardzības protokolus vai īstenoja apmācību. Valstu līmenī viņi atbalstīja iestādes, lai finansiāli palīdzētu darbiniekiem un uzņēmumiem. Sociālajiem partneriem ir arī galvenā nozīme, mazinot tālejošās sekas, ko radījis Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, veicinot Ukrainas pārvietoto personu, kā arī citu bēgļu un migrantu integrāciju darba tirgū un meklējot ilgtspējīgus risinājumus algu un koplīgumu pielāgošanai, reaģējot uz dzīves dārdzības krīzi un augsto inflācijas līmeni.

Sociālo partneru iesaistīšanās uzlabo politikas veidošanu un tiesību aktu izstrādi. Sociālajiem partneriem ir neaizstājamas zināšanas un pieredze jautājumā par nodarbinātību un sociālo situāciju “uz vietas”. Viņu ieguldījums var radīt pareizo līdzsvaru starp darba ņēmēju un darba devēju interesēm un uzlabot politikas un tiesību aktu pieņemamību un lietderību. Sociālajiem partneriem ir unikāla nozīme salīdzinājumā ar citām ieinteresētajām personām. Līgums (LESD 154. pants) uzliek Komisijai pienākumu apspriesties ar sociālajiem partneriem par priekšlikumiem sociālās politikas jomā (t. i., tiem, uz kuriem attiecas LESD 153. pants), lai ļautu sociālajiem partneriem apspriest nolīgumus, ja viņi to vēlas. Sociālo partneru nolīgumus var īstenot ar ES tiesību aktiem (LESD 155. pants). Ar sociālajiem partneriem regulāri tiek organizēti strukturēti dialogi ES līmenī saistībā ar Eiropas ekonomikas un nodarbinātības politikas koordinācijas pusgadu visos svarīgākajos cikla posmos.

ES veicina sociālo partneru iesaisti un mudina uzlabot sociālo dialogu. Sociālā dialoga veicināšana ir ES un tās dalībvalstu kopīgs mērķis, ņemot vērā valstu sistēmu dažādību un ievērojot sociālo partneru autonomiju. Ir jādara vairāk gan valstu, gan ES līmenī, lai atbalstītu koplīgumu aptvērumu un palielinātu sociālo partneru spējas, veicinātu viņu iesaistīšanos un

nodrošinātu sociālo partneru autonomiju¹. Komisija 2021. gada marta **Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānā**² paziņoja, ka pēc apspriešanās ar sociālajiem partneriem tā nāks klajā ar iniciatīvu valstu un ES līmenī īstenota sociālā dialoga atbalstam. Mudinājums stiprināt sociālo dialogu visos līmeņos tika izteikts arī augstākajā politiskajā līmenī, kad ES Padomes prezidentvalsts Portugāle, Eiropas Parlaments, Eiropas Komisija, sociālie partneri un Sociālā platforma parakstīja **Portu sociālās saistības**³. Sociālā dialoga iniciatīva, kas minēta arī Komisijas 2022. gada jūnija paziņojumā “Konference par Eiropas nākotni — Pārvēršot redzējumu konkrētā darbībā”, sniedz nozīmīgu ieguldījumu konferences turpmākajos pasākumos⁴.

Šajā **Komisijas paziņojumā** ir izklāstīti vairāki konkrēti pasākumi, kas paredzēti, lai vēl vairāk stiprinātu ES sociālo dialogu, un tam ir pievienots **priekšlikums Padomes ieteikumam** par to, kā stiprināt valstu līmenī īstenoto sociālo dialogu un koplīguma sarunas. Komisija ir sagatavojusi šo iniciatīvu, cieši iesaistot sociālos partnerus, kā arī ir apspriedusies ar Eiropas Parlamentu, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju.

2. SOCIĀLAIS DIALOGS VALSTU LĪMENĪ

Sociālā dialoga mehānismi un procesi dažādās dalībvalstīs atšķiras — attiecībā uz kolektīvajām darba attiecībām, koplīguma sarunu lielo nozīmi darba apstākļu noteikšanā, organizāciju spējam un līdzdalību, formālajām struktūrām sociālo partneru iesaistīšanai politikas veidošanā un īstenošanā, kā arī to politisko nozīmību. Dalībvalstu koplīguma sarunu sistēmas atšķiras arī pēc to centralizācijas vai decentralizācijas pakāpes.

Lielākajā daļā dalībvalstu ir izveidota viena vai vairākas formālas valsts sociālā dialoga struktūras, kurās darba devēju, arodbiedrību un valdības pārstāvji var apspriest vispārīgus ekonomikas un sociālos jautājumus. Šo struktūru uzdevumi un pilnvaras ir ļoti atšķirīgi, taču parasti tām ir padomdevēja un konsultatīvā funkcija tiesību aktu izstrādē un politikas veidošanā, jo īpaši ar nodarbinātību saistītajās jomās, un dažkārt tās var nodrošināt forumu sarunām par nolīgumiem. Daudzās dalībvalstīs ir arī trīspusējas struktūras, kas nodarbojas ar konkrētiem jautājumiem, piemēram, sociālo nodrošinājumu, nodarbinātību un apmācību, kā arī darba aizsardzību. Produktīvs trīspusējs sociālais dialogs, iesaistot valsts iestādes, ir atkarīgs no spēcīga divpusējā sociālā dialoga.

Sociālais dialogs ir pakļauts spiedienam nodrošināt rezultātus mainīgajā darba pasaulē. Kaut arī darba devēju blīvums (to darba devēju īpatsvars, kuri ir darba devēju organizāciju biedri) ir saglabājies samērā stabils, arodbiedrību (vidējais) blīvums ir samazinājies visās dalībvalstīs. Saimnieciskās darbības pārvirze no ražošanas uz privātā sektora sniegtiem

¹ Skatīt arī īpašās padomnieces *Andrea Nahles* ziņojumu par ES sociālā dialoga stiprināšanu, kas pieejams [tiešsaistē](#).

² COM(2021) 102 final, pieejams [tiešsaistē](#).

³ 2022. gada 7. maija Portu sociālās saistības, kas pieejamas [tiešsaistē](#).

⁴ COM(2022) 404 final, pielikums, kas pieejams [tiešsaistē](#).

pakalpojumiem un mainīgā darba pasaule apgrūtina jaunu biedru piesaisti arodbiedrībās un darba devēju organizācijās. Daudzi darba ņēmēji, kuri pārstāv lielāko daļu jaunāko nodarbinātības veidu, cita starpā palielinot pašnodarbināto personu skaitu, nav tajās pārstāvēti. Tas pats attiecas uz darba ņēmējiem, kuri strādā ar terminētiem darba līgumiem un kuru skaits palielinās, bet viņiem ir mazāka iespēja iestāties arodbiedrībās. Elastīgums attiecībā uz laiku, kurā darbs tiek paveikts, un vietu, kurā tas tiek paveikts, apgrūtina darba ņēmēju pārstāvjiem tik sadrumstalota darbaspēka organizēšanu. Pēdējos gados sociālo partneru organizācijas ir uzsākušas iniciatīvas, lai piesaistītu jaunus biedrus vai stiprinātu dažu nepietiekami pārstāvētu grupu (jo īpaši jauniešu un platformu darbinieku) viedokli, izstrādājot mērķtiecīgas stratēģijas un darbā pieņemšanas plānus, kā arī veidojot īpašas struktūras organizāciju ietvaros. Attiecībā uz dzimumu līdztiesību jānorāda, ka sieviešu īpatsvars arodbiedrībās visā ES ir ļoti atšķirīgs, un vispārēja tendence ir sieviešu skaita palielināšanās, neraugoties uz arodbiedrību biedru kopskaita samazināšanos. Sievietes joprojām ir nepietiekami pārstāvētas vadošos amatos.

Pēdējo 30 gadu laikā ir ievērojami samazinājies to darba ņēmēju īpatsvars, uz kuriem attiecas koplīgumi. Tas ir samazinājies no aptuveni 66 % – ES vidējā rādītāja – 2000. gadā līdz aptuveni 56 % 2019. gadā, ar īpaši lielu kritumu Centrāleiropā un Austrumeiropā (1. diagramma). Visās dalībvalstīs ir novērota plaša virzība uz koplīguma sarunu decentralizāciju uzņēmuma līmenī. Saskaņā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) datiem koplīgumu aptvērums ir augsts (virs 50 %) tikai tajās valstīs, kurās ir vismaz kaut kāda veida koplīgumi nozaru ietvaros. Valstīs, kurās koplīguma sarunas pārsvarā notiek uzņēmumu līmenī, koplīgumu aptvērums parasti ir zems. Koordinācija starp nozarēm un koplīguma vienībām, kā arī šīs koordinācijas līmenis ir īpaši svarīgi koplīguma sarunu aspekti.

Sociālo partneru iesaiste politikas veidošanā pakāpes un kvalitātes ziņā dažādās dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Kaut arī sociālo partneru iesaistes kvalitāte lielākajā daļā dalībvalstu pēdējos gados ir palikusi nemainīga, to savlaicīga un jēgpilna iesaiste dažādās valstīs ir ļoti atšķirīga. Iemesli daļēji ir saistīti ar atšķirīgajām iestāžu prasībām, procedūrām un praksēm⁵. Konkrēti, sociālā dialoga kvalitāti un lietderību dalībvalstīs novērtē Nodarbinātības komiteja savā ikgadējā “Sociālā dialoga pārskatā”. Jaunākajos secinājumos, ko Padome apstiprināja 2022. gada jūnijā, cita starpā ir uzsvērts, cik svarīgi visā politikas veidošanas procesā ir atvēlēt pietiekami daudz laika apspriedēm, nodrošināt atbilstošu iestāžu sistēmu un risināt jautājumus, kas saistīti ar spēju veidošanu un koplīgumu aptvēruma samazināšanos⁶. Eiropas Parlaments arī uzsvēris, ka stingri iedibinātas koplīguma sarunu sistēmas palielina dalībvalstu noturību ekonomikas krīzes laikā un ka dalībvalstīm būtu jāveic

⁵ Eurofound (2021), pieejams [tiešsaistē](#).

⁶ Pieejami [tiešsaistē](#).

pasākumi, lai veicinātu augstu arodbiedrību blīvumu un novērstu koplīgumu aptvēruma samazināšanos⁷.

1. diagramma. Koplīgumu aptvērums ES, 2000.–2019. gadā

Ar koplīgumu aptverto darba ņēmēju skaits, dalīts ar algu peļņitāju kopējo skaitu (% , 2000. un 2019. gads)

Piezīmes. 1. Jaunākie pieejamie dati ir par 2019. gadu (Austrija, Beļģija, Čehija, Ungārija, Itālija, Lietuva, Nīderlande, Polija, Portugāle), 2018. gadu (Beļģija, Vācija, Dānija, Spānija, Francija, Luksemburga, Latvija, Zviedrija), 2017. gadu (Grieķija, Somija, Īrija, Slovēnija, Rumānija), 2016. gadu (Kipra, Malta), 2015. gadu (Slovākija) un 2014. gadu (Horvātija). 2. Attiecībā uz Itāliju aptvērums ir pārskatīts, lai pilnībā ņemtu vērā to, ka darba lietu tiesas tās pamatalgas, kas noteiktas koplīgumos, izmanto par atskaites punktu samērīga un pietiekama atalgojuma konstitucionālā principa piemērošanai. Koplīgumu 100 % aptvēruma līmenis Rumānijā un Grieķijā 2000. gadā ir izskaidrojams ar to, ka tur darbojās mehānismi, kas koplīgumus attiecināja uz visiem uzņēmumiem, savukārt samazinājums galvenokārt izrietēja no šo attiecināšanas mehānismu atcelšanas un citām izmaiņām, kas izraisīja koplīguma sarunu decentralizāciju.

Avots: 2000.g. un tam tuvākajiem gadiem — ICTWSS datubāze, 6.1. laidniens, Amsterdamas Universitāte. *Variable AdjCov* (Nr. 111); jaunākajiem pieejamajiem datiem — ESAO/ALAS datubāze (2021).

ES ir vairāki instrumenti, kuru mērķis ir stiprināt sociālo dialogu valstīs. Minimālās algas direktīvā⁸ ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jārīkojas, lai palīdzētu sociālajiem partneriem attīstīt spējas iesaistīties koplīguma sarunās par algu noteikšanu un lai veicinātu konstruktīvas, jēgpilnas un uz informāciju balstītas sarunas par algām. Direktīvā arī ietverta prasība

⁷ Eiropas Parlamenta 2021. gada 11. marta rezolūcija par Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu: 2021. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijas nodarbinātības un sociālie aspekti, pieejama

[tiešsaistē](#).

⁸ Direktīva (ES) 2022/2041, pieejama [tiešsaistē](#).

dalībvalstīm, kurās koplīgumu aptvērums nesasniedz vismaz 80 % darba ņēmēju, izstrādāt koplīguma sarunas sekmējošu satvaru un rīcības plānu to veicināšanai. Pašreizējās tehnoloģiskās pārmaiņas un arvien pieaugošā automatizācija izpaužas kā strauja visas ekonomikas pārstrukturēšana. Saistībā ar to 2013. gada ES kvalitātes sistēma pārmaiņu un pārstrukturēšanās prognozēšanai palīdz uzņēmumiem prognozēt pārmaiņas un mazināt pārstrukturēšanās radītās sekas nodarbinātībā un sociālajā jomā⁹. Arī visaptverošā direktīvu sistēma par darba ņēmēju informēšanu un uzklaušīšanu gan valstu, gan starptautiskā līmenī paredz noteikumus, kā aizsargāt darba ņēmēju tiesības uzņēmuma līmenī¹⁰, jo īpaši pārstrukturēšanās laikā. Eiropas Parlaments apsver rezolūciju ar ieteikumiem Komisijai par Eiropas Uzņēmumu padomes direktīvas pārskatīšanu. ES publiskā iepirkuma direktīvās¹¹ ir noteikts, ka dalībvalstīm ir jāievēro tiesības apvienoties organizācijās un tiesības uz koplīguma sarunām saskaņā ar SDO Konvenciju Nr. 87 par biedrošanās brīvību un tiesību apvienoties aizsardzību un SDO Konvenciju Nr. 98 par tiesībām apvienoties organizācijās un tiesībām uz koplīguma sarunām.

Komisijas priekšlikums direktīvai par darba nosacījumu uzlabošanu platformu darbā¹² tiecas stiprināt sociālo dialogu platformu ekonomikā, cita starpā piešķirot jaunas tiesības uz informāciju un uzklaušīšanu par algoritmisko pārvaldību un pieprasot, lai digitālās darba platformas radītu iespēju platformas darbu veicējiem sazināties un uzturēt savstarpējus sakarus citam ar citu un ar saviem pārstāvjiem. Jaunākajās pamatnostādnēs par ES konkurences tiesību piemērošanu koplīgumiem, ko slēdz individuālas pašnodarbinātas personas, ir precizēti apstākļi, kādos individuālas pašnodarbinātas personas var risināt kolektīvas sarunas, lai uzlabotu savus darba nosacījumus, nepārkāpjot ES konkurences noteikumus¹³. Sociālo partneru iesaistīšanās sociālās un nodarbinātības politikas un reformu izstrādē un īstenošanā tiek arī atzīta un papildus veicināta nodarbinātības pamatnostādnēs.

Dažu pēdējo gadu laikā sociālais dialogs Eiropas pusgadā ir kļuvis nozīmīgāks, tādēļ ir izdoti vairāki konkrētām valstīm adresēti ieteikumi saistībā ar valsts sociālo partneru iesaisti politikas veidošanā. 2023. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumā Komisija atkārtoti uzsvērusi lielo nozīmi, kāda ir iekļaujošam procesam un sociālo partneru savlaicīgai iesaistīšanai ekonomikas un nodarbinātības politikas koordinēšanā un īstenošanā Eiropas un valstu līmenī, tostarp visos attiecīgajos Eiropas pusgada posmos, no kuriem daudzi ir būtiski arī Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) īstenošanai. Komisijas 2023. gada priekšlikumā vienotajam nodarbinātības ziņojumam ir uzsvērts, cik liela nozīme ir paredzamai, jēgpilnai un savlaicīgai sociālo partneru iesaistīšanai, lai nodrošinātu reformu un ieguldījumu rezultātu izstrādi un īstenošanu. Komisija regulāri uzsver ieinteresēto personu

⁹ COM(2013) 882 final, pieejams [tiešsaistē](#).

¹⁰ Direktīva 1998/59/EK, Direktīva 2001/23/EK, Direktīva 2002/14/EK un Direktīva 2009/38/EK.

¹¹ Direktīva 2014/24/ES, Direktīva 2014/25/ES un Direktīva 2014/23/ES.

¹² COM(2021) 762 final, pieejams [tiešsaistē](#).

¹³ C/2022/6846, pieejamas [tiešsaistē](#).

iesaistes lielo nozīmi, kad tā kārto dažādus jautājumus ar visām dalībvalstīm. Komisija izmantos esošos Eiropas pusgada forumus, lai informētu sociālos partnerus un iesaistītu viņus ANM īstenošanā.

ES ir atbalstījusi sociālos partnerus, lai uzlabotu viņu līdzdalības pamatu un administratīvās spējas. Vairākās dalībvalstīs sociālajiem partneriem trūkst spēju, un tas liedz viņiem rezultatīvi piedalīties sociālajā dialogā¹⁴. Eiropas pusgada valstu ziņojumos sociālo partneru spējas tika norādītas kā problēma desmit valstīs 2019. gadā un vēl četrās valstīs 2020. gadā. Spēju veidošana pirmām kārtām ir uzdevums, kas jāveic pašiem sociālajiem partneriem. Tomēr valsts iestādēm ir būtiska nozīme, sniedzot tehnisko, finansiālo un cita veida atbalstu.

Eiropas Sociālajā fondā Plus (ESF+)¹⁵ ir noteikts, ka dalībvalstīm, kurām sniegts konkrētai valstij adresēts ieteikums attiecībā uz sociālo dialogu, vismaz 0,25 % līdzekļu jāiztērē, lai atbalstītu sociālo partneru un/vai NVO spēju veidošanu, savukārt visām pārējām dalībvalstīm ir jāpiešķir šai jomai atbilstošs ESF+ līdzekļu apjoms. Komisija atbalsta ESF+ plānošanu, lai veidotu sociālo partneru spējas valstīs. Tā arī veicina savstarpēju mācīšanos un labās prakses apmaiņu starp dalībvalstīm, cita starpā izmantojot prerogatīvas budžeta pozīcijas sociālajam dialogam.

Centieni risināt iepriekš izklāstītās problēmas valstu līmenī ir jādubulto, lai izmantotu visas sociālā dialoga priekšrocības. ES rīcība var palīdzēt dalībvalstīm veicināt sociālo dialogu un atbalstīt sociālos partnerus, taču ar to vien nepietiek. Problēmas, ar kurām saskaras sociālie partneri, cita starpā koplīgumu skaita samazināšanās tendences un sociālā dialoga atšķirīgā kvalitāte dažādās dalībvalstīs, var atrisināt, rīkojoties valstu līmenī. Papildus iepriekš minētajiem instrumentiem Komisija atbalstīs dalībvalstis Eiropas sociālo tiesību pīlāra astotā principa īstenošanā, iesniedzot priekšlikumu Padomes ieteikumam par sociālo dialogu. Šis ieteikuma priekšlikums, tiklīdz tas būs pieņemts, sniegs dalībvalstīm norādījumus par to, kā vislabāk veicināt sociālo dialogu un stiprināt koplīguma sarunas. Sociālā dialoga un koplīguma sarunu veicināšana ir svarīga arī pašreizējo paplašināšanās sarunu kontekstā, jo kandidātvalstīm ir jānostiprina savas sociālā dialoga struktūras un procesi, lai risinātu problēmas, ko rada mainīgā darba pasaule.

Komisijas priekšlikums Padomes ieteikumam

- Komisija sniedz priekšlikumu Padomes ieteikumam atbalstīt to, ka dalībvalstis turpina īstenot Eiropas sociālo tiesību pīlāra astoto principu. Ar priekšlikumu ir ieteikts dalībvalstīm nodrošināt labvēlīgu vidi trīspusējam un divpusējam sociālajam dialogam, arī koplīguma sarunām, kurās tiek ievērotas pamattiesības uz biedrošanās

¹⁴ Eurofound (2020), pieejams [tiešsaistē](#).

¹⁵ Regula (ES) 2021/1057, pieejama [tiešsaistē](#).

brīvību un koplīguma sarunām; tiek atbalstītas spēcīgas un neatkarīgas darba ņēmēju un darba devēju organizācijas, paredzot pasākumus to spēju stiprināšanai; tiek nodrošināta piekļuve attiecīgajai informācijai, kas nepieciešama, lai piedalītos sociālajā dialogā; tiek veicināta visu personu iesaistīšanās sociālajā dialogā; notiek pielāgošanās digitālajam laikmetam, tiek veicinātas koplīguma sarunas jaunajā darba pasaulē un godīga un taisnīga pārkārtošanās uz klimatneitralitāti; un tiek nodrošināts atbilstošs institucionālais atbalsts.

- Komisija regulāri izvērtēs, kā dalībvalstis īsteno šo ieteikumu, apspriežoties ar attiecīgajiem sociālajiem partneriem un dalībvalstīm, lai novērtētu paveikto uzreiz pēc tā īstenošanas datuma. Tas papildinās regulārās un ierastās apspriedes un sociālo partneru iesaisti ikgadējā Eiropas pusgada procesa ietvaros.

3. SOCIĀLAIS DIALOGS ES LĪMENĪ

Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD) ir pilnībā atzīta sociālo partneru būtiskā nozīme sociālā tirgus ekonomikā, piešķirot tiem īpašu lomu ES tiesību aktu izstrādē sociālās politikas jomā. Līgumā paredzētā iespēja sociālo partneru nolīgumus īstenot praksē ES tiesību aktos apliecina ES sociālā dialoga lielo nozīmi un reprezentatīvu sociālo partneru īpašo statusu. Piemērojot šos noteikumus, ir būtiski ievērot sociālo partneru un ES iestāžu autonomiju un pienākumu sadali. To nozīmību apliecina arī tas, ka trim ES aģentūrām (*Eurofound*, Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centram un Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūrai) ir trīspusējs raksturs, un trīspusējas ir arī padomdevējas komitejas darba drošības un veselības aizsardzības jomā, kā arī darba ņēmēju brīvas pārvietošanās, sociālā nodrošinājuma koordinācijas un profesionālās izglītības jomā.

Komisija kopā ar Eiropas sociālajiem partneriem 2015. gadā paziņoja par jaunu sākumu sociālajam dialogam. Pēc tam Eiropas sociālie partneri, Komisija un Padome parakstīja kopīgu paziņojumu par jaunu sākumu sociālajam dialogam¹⁶. Turpmāko pasākumu ietvaros Komisija nostiprināja Eiropas sociālo partneru lomu Eiropas pusgadā, apspriežoties ar tiem par galvenajiem procesa aspektiem, plašāk iesaistot tos politikas veidošanā un tiesību aktu izstrādē un ieviešot jaunus veidus, kā apspriesties ar sociālajiem partneriem. Tā arī vairāk uzsvēra sociālo partneru spēju veidošanu valstīs, cita starpā palielinot finansējumu, jo sociālais dialogs ES līmenī nevar būt veiksmīgs bez pareizi funkcionējoša un efektīva sociālā dialoga valstu līmenī.

ES sociālā dialoga satvars ir kļuvis par spēcīgu satvaru gan divpusējām, gan trīspusējām sarunām un apspriedēm. Tomēr ir ļoti svarīgi, lai šis satvars tiktu regulāri atjaunināts, nodrošinot, ka sociālie partneri var pilnībā sniegt savu ieguldījumu ekonomisko

¹⁶ Kopīgs paziņojums par jaunu sākumu sociālajam dialogam (2016), pieejams [tiešsaistē](#).

un sociālo problēmu risināšanā. Ir pienācis laiks novērtēt panākumus, kas gūti pēc jaunā sākuma sociālajam dialogam, un meklēt veidus, kā labāk izmantot Eiropas sociālā dialoga potenciālu. Komisija, pamatojoties uz apspriedēm ar sociālajiem partneriem, ierosina pasākumu kopumu, lai stiprinātu Eiropas sociālo dialogu, modernizējot tā struktūras, veicinot un atbalstot sociālo partneru nolīgumus, stiprinot sociālo partneru iesaisti ES politikas veidošanā un padarot Komisijas finansiālo un tehnisko atbalstu lietderīgāku.

3.1. Sociālā dialoga struktūras

Starpnozaru līmenis

Eiropas sociālajam dialogam ir labi izveidotas starpnozaru struktūras. Augstākā līmeņa trīspusējā sociālo lietu sanāksme par izaugsmi un nodarbinātību divreiz gadā nodrošina saskaņošanu starp Padomi, Komisiju un Eiropas līmeņa sociālajiem partneriem¹⁷. Makroekonomikas dialogs nodrošina forumu Padomei, Komisijai, Eiropas Centrālajai bankai un Eurogrupai, lai apmainītos viedokļiem ar Eiropas sociālajiem partneriem par monetāro un budžeta politiku un algu izmaiņām. Pēdējos gados Nodarbinātības komiteja (*EMCO*) ir organizējusi arī vairākus seminārus ar Eiropas un attiecīgajiem valstu sociālajiem partneriem, lai apspriestu viņiem īpaši svarīgas tēmas (piemēram, prasmes, ar Covid-19 saistītus pasākumus vai pāriešanu citā darbā), papildus tradicionālajam ikgadējam Sociālā dialoga pārskatam. Sociālās aizsardzības komiteja (*SPC*) regulāri iesaista sociālos partnerus savās diskusijās (piemēram, par pensijām, ilgtermiņa aprūpi vai sociālās aizsardzības pieejamību). Komisijas organizētā sociālā dialoga komiteja ir galvenais forums starpnozaru sociālajam dialogam starp Eiropas starpnozaru sociālo partneru organizācijām.

Lai gan šie forumi nodrošina visaptverošu divpusēju un trīspusēju ES dialogu, nesenā pieredze, kas gūta, izstrādājot labākus instrumentus, ar ko risināt straujās darba tirgus un sociālās pārmaiņas, ir izvirzījusi priekšplānā papildu nepieciešamību pēc padziļinātāka trīspusējā dialoga par nodarbinātības un sociālajiem jautājumiem. Sociālie partneri apspriešanas procesā ir stingri uzsvēruši šo nepieciešamību.

Komisija veiks šādas darbības:

- aicinās Nodarbinātības komiteju un Sociālās aizsardzības komiteju organizēt regulāru trīspusēju informācijas apmaiņu par būtiskiem jautājumiem, piedaloties Eiropas un valstu sociālajiem partneriem;
- saistībā ar sociālā dialoga komitejas sanāksmēm un vienojoties ar sociālajiem partneriem, organizēs *ad hoc* / ārkārtas trīspusējas diskusijas par būtiskiem jautājumiem (piemēram, par darbaspēka un prasmju trūkumu vai taisnīgu pārkārtošanos), iesaistot Eiropas un valstu sociālos partnerus un dalībvalstu pārstāvjus.

¹⁷ LESD 152. pants un Padomes Lēmums 2016/1859, pieejams [tiešsaistē](#).

Nozaru līmenis

ES nozaru sociālais dialogs aptver vairāk nekā 80 % ES darbaspēka. Nozaru sociālā dialoga 43 komitejas sastāv no 65 Eiropas darba devēju organizācijām un 15 Eiropas arodbiedrību federācijām, un tās pārstāv aptuveni 185 miljonus darba ņēmēju un vairāk nekā 6 miljonus uzņēmumu visā ES. Tās apspriež un vienojas par to, kā uzlabot darba apstākļus un kolektīvās darba attiecības savās attiecīgajās nozarēs, un ar tām apspriežas par tādām norisēm ES līmenī, kurām ir ietekme uz sociālo un nodarbinātības jomu. Papildus nolīgumiem Eiropas nozaru sociālie partneri katru gadu pieņem 30–50 kopīgas nostājas par dažādām tēmām, piemēram, par darba aizsardzību, darba apstākļiem, pārkārtošanās uz klimatneitralitāti radīto ietekmi, digitalizāciju, prasmēm, darbaspēka mobilitāti vai dzimumu līdztiesību¹⁸. Plašais darba ņēmēju un uzņēmumu aptvērums piešķir šīm komitejām leģitimitāti un nodrošina, ka kopīgajiem rezultātiem, piemēram, autonomajiem nolīgumiem, ir reāla ietekme īstenošanas jomā. Neraugoties uz lielajām atšķirībām starp nozarēm, komitejas ir nodrošinājušas kopīgu sociālā dialoga satvaru ES līmenī.

Šis satvars laika gaitā ir attīstījies, reaģējot uz vajadzību sociālajiem partneriem dot ieguldījumu plašākā ES integrācijā un ietekmēt to. Tomēr sociālie partneri var parādīties vai izzust jebkurā konkrētā nozarē. Piemēram, pēdējos gados ir parādījušies jauni operatori, tādi kā zemo izmaksu uzņēmumi civilajā aviācijā, jaunie uzņēmumi pasta pakalpojumu jomā vai privātie sociālo pakalpojumu sniedzēji. Lai labāk reaģētu uz izmaiņām nozarēs un mainīgo darba pasauli, komitejām jācenšas būt iekļaujošām, saglabāt un palielināt savu pārstāvību. Tām arī jāpalielina nozaru sociālā dialoga nozīme, cita starpā iesaistot valstu sociālo partneru organizācijas un sadarbojoties ar nozarēm/segmentiem, kas vēl nav pārstāvēti vai aptverti Eiropas nozaru sociālajā dialogā¹⁹.

Komisija kopā ar nozaru sociālajiem partneriem iesaistīsies ES nozaru sociālā dialoga satvara modernizēšanā, lai palielinātu tā atbilstību un lietderību, un pārbaudīs, vai ir jāpārskata Komisijas Lēmums 98/500/EK par nozaru dialoga komiteju izveidi, lai veicinātu sociālo partneru dialogu Eiropas līmenī²⁰.

Saistības vides jomā ietekmē sanāksmju organizēšanu. Saskaņā ar neseno Komisijas paziņojumu “Eiropas Komisijas zaļināšana”²¹ Komisija jau ir sākusi organizēt vairākas sanāksmes tiešsaistes vai jauktā formātā. Komisija turpinās atbalstīt nozaru sociālā dialoga sanāksmju organizēšanu. Šajā procesā tā sadarbībā ar sociālajiem partneriem izstrādās jaunu un zaļāku pieeju sanāksmju organizēšanai.

¹⁸ Rezultāti pieejami [tiešsaistē](#).

¹⁹ Sk. Eurofound (2019), pieejams [tiešsaistē](#).

²⁰ Komisijas Lēmums 98/500/EK, pieejams [tiešsaistē](#).

²¹ Sk. [C\(2022\) 2230 final](#).

Komisija ciešā sadarbībā ar sociālajiem partneriem veiks šādas darbības:

- modernizēs nozaru sociālā dialoga komiteju tiesisko regulējumu, iespējams, pārskatot attiecīgo Komisijas lēmumu;
- pašreizējās nozaru sociālā dialoga komiteju struktūras ietvaros veicinās sinerģiju starp esošajām komitejām, veicinās jaunu tautsaimniecības nozaru segmentu iekļaušanu tajās, ievērojot attiecīgos kritērijus, un koriģēs pārstāvības pētījumu veikšanas pieeju sadarbībā ar *Eurofound*;
- uzsāks procesu, lai pārskatītu, kā tiek organizētas nozaru sociālā dialoga komitejas sanāksmes;
- turpinās izpētīt veidus, kā ES līmenī izveidot jaunu nozaru sociālo dialogu par sociālajiem pakalpojumiem.

Komisija aicina sociālos partnerus:

- turpināt centienus un izvērtēt vajadzību pēc turpmākām darbībām attiecīgajos sociālajos dialogos, lai veidotu kontaktus ar saistītajiem uzņēmumiem tajās dalībvalstīs, kuras vēl nav iekļautas attiecīgajās nozaru sociālā dialoga komitejās, lai uzlabotu gan arodbiedrību, gan darba devēju organizāciju līdzdalību un pārstāvību;
- veicināt visu attiecīgo reprezentatīvo Eiropas sociālo partneru organizāciju iekļaušanu esošajās un jaunajās komitejās.

3.2. Atbalsts sociālo partneru nolīgumiem

Sociālo partneru nolīgumi ir viens no svarīgākajiem ES sociālā dialoga rezultātiem. Līdz šim sociālie partneri ir noslēguši sešus autonomus starpnozaru nolīgumus. Papildus autonomajiem nolīgumiem laikposmā no 1995. līdz 2010. gadam ar ES tiesību aktiem tika īstenoti vēl četri starpnozaru sociālo partneru nolīgumi²². Tomēr pēdējos desmit gados Eiropas starpnozaru sociālie partneri nav vienojušies par jauniem nolīgumiem, kas jāīsteno ar ES tiesību aktiem. Komisija atzinīgi vērtē Eiropas starpnozaru sociālo partneru jauno darba programmu 2022.–2024. gadam un pašlaik notiekošās sarunas par jaunu nolīgumu par tādārba un tiesībām atvienoties, ko paredzēts īstenot ar ES tiesību aktiem. Nozaru līmenī laikposmā no 1999. līdz 2018. gadam²³ par ES tiesību aktiem tika pārveidoti astoņi sociālo partneru nolīgumi, un laikposmā no 1999. līdz 2021. gadam valstu sociālie partneri izstrādāja piecus autonomus nolīgumus.

²² Direktīvas 96/34/EK, 97/81/EK, 1999/70/EK un 2010/18/ES.

²³ Direktīvas 1999/63/EK, 2000/79/EK, 2005/47/EK, 2009/13/EK, 2010/32/ES, 2014/112/ES, 2017/159/ES un 2018/131/ES.

Nesenie Eiropas Savienības Tiesas (Tiesa) spriedumi²⁴ precizē regulējumu sociālo partneru nolīgumu īstenošanai ar ES tiesību aktiem. Spriedumi paredz, ka pēc sociālo partneru kopīga lūguma, lai viņu nolīgums tiktu īstenots ES līmenī, Komisija katrā atsevišķā gadījumā nosaka, vai ir lietderīgi iesniegt priekšlikumu Padomei, lai šis nolīgums tiktu īstenots ES līmenī kā direktīva. Kamēr notiek sarunas par nolīgumu, sociālie partneri var brīvi rīkoties, un Komisijai ir jāatturas no jebkādas rīcības ar mērķi ietekmēt sarunu gaitu vai paredzētā nolīguma saturu.

Komisija prioritāri turpinās veicināt sociālo partneru nolīgumus. Šajā nolūkā Komisijas dienesti atbalstīs sarunas par sociālo partneru nolīgumiem, pēc sociālo partneru lūguma sniedzot administratīvu atbalstu un juridiskas konsultācijas, jo īpaši jautājumos, kas var negatīvi ietekmēt nolīguma īstenošanu ar ES tiesību aktiem (piemēram, par jebkādu iespējamu neatbilstību Līguma darbības jomai vai pārklāšanos ar spēkā esošajiem tiesību aktiem). Šīs juridiskās konsultācijas, kas sniegtas pēc iespējas labākā veidā, neietekmēs Komisijas galīgo nostāju par to, vai konkrētais nolīgums ir iesniedzams Padomei.

Kā tika apstiprināts Tiesas 2021. gada 21. septembra spriedumā (lieta C-928/19 P), Komisija, saņemot sociālo partneru lūgumu īstenot sociālo partneru nolīgumu ar ES tiesību aktiem, izvērtēs šā nolīguma tiesiskumu un parakstītāju pušu pārstāvību, kā arī to, cik lietderīgi ir īstenot nolīgumu ar ES tiesību aktiem, cita starpā aplūkojot ekonomiskos, sociālos un politiskos aspektus. Šajā kontekstā var veikt ietekmes novērtējumu. Komisija atzīst sociālo partneru zināšanas par viņu nolīguma iespējamo ietekmi uz uzņēmumiem un darba ņēmējiem.

Komisijas dienesti trīs mēnešu laikā informēs attiecīgos sociālos partnerus par saviem provizoriskajiem apsvērumiem, cita starpā, iespējams, par to, vai tiks veikts ietekmes novērtējums. Komisija pieņems galīgo lēmumu atkarībā no ierosinātā nolīguma novērtējuma sarežģītības, ņemot vērā Tiesas jaunākās judikatūras prasības.

Komisija arī turpinās atbalstīt citus kopīgos sociālo partneru darbības rezultātus, piemēram, viņu darbību satvaru, savstarpējo mācīšanos vai norādījumu dokumentus, un tā mudinās Eiropas sociālos partnerus arī turpmāk izstrādāt un sekot līdzi jauniem sasniegumiem, reaģējot uz jaunām problēmām.

Komisija veiks šādas darbības:

- sniegs administratīvu atbalstu un juridiskas konsultācijas Eiropas sociālajiem partneriem pēc viņu lūguma un sarunu laikā par tiem sociālo partneru nolīgumiem, kuru īstenošana ir paredzēta ar ES tiesību aktiem;
- turpmākajos uzaicinājumos iesniegt projektu pieteikumus sociālā dialoga jomā pastiprinās uzsvāru uz projektiem, kas atbalsta autonomu sociālo partneru nolīgumu

²⁴ Tiesas 2019. gada 14. oktobra spriedums lietā C-928/19 un Vispārējās tiesas 2021. gada 21. septembra spriedums lietā C-928/19 P.

īstenošanu.

Komisija aicina Eiropas sociālos partnerus:

- apspriest un noslēgt vairāk sociālo partneru nolīgumu;
- nodrošināt pilnvarojumu no saistītajiem uzņēmumiem valstīs, lai varētu uzsākt sarunas par sociālo partneru nolīgumiem;
- arī turpmāk iesaistīt savus attiecīgos biedrus kopīgās un atsevišķās spēju veidošanas darbībās un projektos, kuru mērķis ir nodrošināt viņu autonomo pamatnolīgumu īstenošanu visās dalībvalstīs.

3.3. Sociālo partneru iesaistes ES politikas veidošanā stiprināšana

Komisija apspriežas ar visiem 87 atzītajiem Eiropas sociālajiem partneriem par iespējamu ES likumdošanas darbību sociālās politikas jomā, uz kuru attiecas LESD 153. pants (piemēram, attiecībā uz darba apstākļiem, darba aizsardzību, darba ņēmēju informēšanu un uzklaušīšanu, darba ņēmēju sociālo nodrošinājumu un sociālo aizsardzību, kā arī dzimumu līdztiesību nodarbinātībā). Šādas divpakāpju apspriešanās pēdējo desmit gadu laikā ir notikušas vienmērīgā tempā, un tās visas ir notikušas rakstveidā. Dažās jomās, piemēram, nosakot arodekspozīcijas robežvērtības kancerogēnām, mutagēnām un reproduktīvajai sistēmai toksiskām vielām²⁵, notika plaša apspriešanās ar sociālajiem partneriem, iesaistot īpašas struktūras, piemēram, Darba drošības un veselības aizsardzības trīspusējo padomdevēju komiteju. Šādos gadījumos un vienojoties ar Eiropas sociālajiem partneriem, divpakāpju apspriešanos var veikt, tiekoties ar visiem attiecīgajiem sociālajiem partneriem, lai izpildītu visas Līgumā noteiktās saistības.

Ar jauno sākumu sociālajam dialogam Komisija ir ieviesusi īpašu uzklaušīšanu kā jaunu veidu apspriedēm ar Eiropas sociālajiem partneriem par iniciatīvām, attiecībā uz kurām Līgumā nav paredzēta divpakāpju apspriešanās. Īpašā uzklaušīšana ir pierādījusi savu lietderību, un tā ir nozīmīgs forums gan Komisijai, gan sociālajiem partneriem, lai apmainītos ar viedokļiem par gaidāmajām politikas iniciatīvām. Īpašo uzklaušīšanu skaits laika gaitā ir palielinājies, jo to aptvērums ir attiecināts uz citām politikas jomām, kas nav tikai nodarbinātība un sociālie jautājumi saskaņā ar LESD 153. pantu (piemēram, uz ilgtspējīgu korporatīvo pārvaldību, atalgojuma pārredzamību, Eiropas Aprūpes stratēģiju, Ilgtspējīgas un viedas mobilitātes stratēģiju un tādu produktu aizliegumu ES tirgū, kas saražoti, izmantojot piespiedu darbu). Turklāt ar nozaru sociālā dialoga komitejām notiek apspriedes par ES norisēm ar sociālu ietekmi uz attiecīgajām nozarēm.

Šādām apspriedēm ir svarīgi nodrošināt pareizu formātu un laiku, lai nepieļautu, ka tiek zaudētas iespējas saņemt kvalitatīvu ieguldījumu Komisijas rīkotajās apspriedēs.

²⁵ Direktīva 2004/37/EK par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu, mutagēnu vai reproduktīvajai sistēmai toksisku vielu iedarbību darbā, pieejama [tiešsaistē](#).

Tādēļ visā Komisijā ir vajadzīga labāka izpratne par sociālo dialogu un saskaņotāka pieeja sociālo partneru iesaistei un apspriedēm ar tiem. Labāks priekšstats par gaidāmo priekšlikumu plānošanu Komisijas darba programmā palīdzētu sociālajiem partneriem sagatavot savu ieguldījumu un darbības.

Turklāt Komisija regulāri sadarbojas ar sociālajiem partneriem par konkrētiem jautājumiem. Piemēram, iesaistot Eiropas integrācijas partnerību²⁶, Komisija un Eiropas sociālie un ekonomiskie partneri tiecas veicināt “daudzu ieinteresēto personu pieeju” bēgļu un citu migrantu integrācijai darba tirgū. Sociālie partneri arī piedalās apspriedēs par likumīgo migrāciju jaunajā Darba migrācijas platformā.

Komisija veiks šādas darbības:

- katrā Komisijas dienestā izveidos sociālā dialoga koordinators amatu;
- ar atbildīgo kolēģijas locekļu starpniecību regulārā dialoga ietvaros apkopos Eiropas starpnozaru sociālo partneru viedokļus par politikas prioritātēm pirms Komisijas darba programmas izstrādes.

Komisija aicina sociālos partnerus:

- nodrošināt vairāk kopīgu galīgo nostāju pirms attiecīgo Komisijas priekšlikumu iesniegšanas.

3.4. Finansiālā un tehniskā atbalsta lietderības paaugstināšana

ES budžetā ir atzīti sociālo partneru īpašie uzdevumi un uz Līgumu balstītais Eiropas sociālā dialoga raksturs. Izmantojot šo budžetu, Komisija atbalsta Eiropas un valstu sociālo partneru projektus, kā arī pētniecību par kolektīvajām darba attiecībām. Komisija arī finansē un organizē sociālā dialoga komitejas un 43 nozaru sociālā dialoga komiteju sanāksmes, kā arī konsultatīvās uzklausišanas.

ES atbalsta svarīgus pētījumus par sociālo dialogu un koplīguma sarunām. Kolektīvās darba attiecības un sociālais dialogs ir viena no *Eurofound* 2021.–2024. gada daudzgadu darba programmas stratēģiskajām prioritātēm. *Eurofound* nodrošina salīdzinošu informāciju par valstu sociālo dialogu un koplīguma sarunu procesiem un rezultātiem; ziņo par trīspusējā sociālā dialoga norisi un sociālo partneru iesaisti valstu politikas veidošanā; nodrošina datus par darba laika un algu noteikšanu un analizē sociālā dialoga nozīmi pārstrukturēšanas kontekstā, kā arī ietekmi, ko rada pārkārtošanās uz klimatneitralitāti un digitalizācija. Komisija arī īsteno kopīgu projektu ar ESAO, lai atbalstītu ESAO/*AIAS* datubāzes izveidi par

²⁶ Informācija ir pieejama [tiešsaistē](#).

arodbiedrību institucionālajām iezīmēm, algu noteikšanu, valsts iejaukšanos un sociālajiem paktiem. Projekts sniedz visaptverošu, salīdzināmu informāciju par koplīguma sarunu mainīgo raksturu un apjomu ESAO un ES valstīs. Turklāt Komisija katru gadu līdzfinansē vairākus Eiropas pētniecības projektus par koplīguma sarunām, publicējot uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus, lai uzlabotu zināšanas kolektīvo darba attiecību jomā.

Ir nepieciešama labāka informācijas apmaiņa un sociālā dialoga kultūras uzturēšana.

Komisija uztur publiski pieejamu datubāzi par darbības rezultātiem, par kuriem kopīgi vienojušies Eiropas sociālie partneri, un sniedz informāciju tiešsaistē par 40–50 sociālā dialoga projektiem, kas katru gadu tiek finansēti. Neraugoties uz to, ir pieejama tikai ierobežota informācija par Eiropas sociālā dialoga ietekmi valstu līmenī un par to, kā sociālie partneri valstīs ievēro Eiropas līmenī saskaņotos darbības rezultātus. Lielākā daļa ES sociālā dialoga darbības rezultātu neietver īstenošanas noteikumus. To īstenošana netiek uzraudzīta, pārbaudīta un analizēta. Turklāt dažās dalībvalstīs sociālā dialoga kultūra ir salīdzinoši vāja to valsts un vietējo tradīciju dēļ, kuras ir ietekmējušas sociālā dialoga attīstību. Arī valstu sociālo partneru informētība par ES rīcībpolitiku un darba tirgus iestādēm dažādās dalībvalstīs un sociālo partneru organizācijās ir atšķirīga, un to var nostiprināt, veicot mērķtiecīgas informēšanas darbības nolūkā veidot spējas. Tās var ietvert informēšanas un apmeklējumu izmēģinājuma programmu, kas paredzēta gados jauniem sociālo partneru līderiem.

Komisija veiks šādas darbības:

- sadarbībā ar sociālajiem partneriem izveidos pētniecības tīklu, lai analizētu un veicinātu ES sociālo dialogu un sekotu līdzi tā īstenošanai;
- atbalstīs Eiropas sociālos partnerus centienos uzlabot to dalīborganizāciju informētību par ES rīcībpolitiku un darba tirgus iestādēm.

Komisija aicina sociālos partnerus:

- nodrošināt lielāku redzamību Eiropas sociālā dialoga darbības rezultātiem un ES projektu rezultātiem, kā arī nodrošināt šo rezultātu plašu izplatīšanu dalīborganizācijās un ārpus tām.

4. SOCIĀLĀ DIALOGA VEICINĀŠANA STARPTAUTISKĀ MĒROGĀ

ES rāda piemēru sociālā dialoga veicināšanā starptautiskā mērogā. Tas tiek darīts, organizējot regulāras sadarbības sanāksmes ar Starptautisko Darba organizāciju, ESAO vai citām starptautiskām organizācijām vai struktūrām gan politiskā, gan tehniskā līmenī. ES un tās dalībvalstis aktīvi atbalsta globālas partnerības, kas veicina sociālo dialogu, tostarp globālā kursa (*Global Deal*) iniciatīvas ietvaros. Saistībā ar ES paplašināšanās politiku Komisija atbalsta arī projektus, kuru mērķis ir uzlabot sociālo dialogu kandidātvalstīs vai potenciālajās kandidātvalstīs, un līdzdarbojas paraugprakses apmaiņā dažādos līmeņos. Saistībā ar Eiropas

kaimiņattiecību politiku Komisija finansē reģionālas programmas, kuru mērķis ir veicināt sociālo dialogu, un organizē Vidusjūras reģiona sociālā dialoga savienības forumu, piedaloties sociālajiem partneriem no abām Vidusjūras reģiona pusēm. Veidojot starptautiskas partnerības un nodrošinot uz vērtībām balstītu ES piedāvājumu partnervalstīm, t. i., *Global Gateway*, ES atbalsta augstus cilvēktiesību, sociālo tiesību un darba ņēmēju tiesību standartus, un sociālā dialoga veicināšana palīdz nodrošināt to, ka šī sadarbība sniedz labumu visai sabiedrībai.

Komisija 2022. gada februārī pieņēma paziņojumu par pienācīgas kvalitātes nodarbinātību visā pasaulē²⁷, atkārtoti apliecinot ES apņemšanos cēsties nodrošināt pienācīgas kvalitātes nodarbinātību ES un visā pasaulē. ES atbalsta pienācīgas kvalitātes nodarbinātības vispārējo koncepciju, ko izstrādājusi SDO un kas iekļauta ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķos. Sociālais dialogs un trīspusējība ir viens no četriem pienācīgas kvalitātes nodarbinātības vispārējās koncepcijas elementiem. Biedrošanās brīvība un tiesību uz koplīguma sarunām faktiskā atzīšana ir viens no galvenajiem nodarbinātības standartiem, kas noteikti 1998. gada SDO Deklarācijā par pamatprincipiem un pamattiesībām darbā, un tā ir daļa no apņemšanās, kas tiek iekļauta ES brīvās tirdzniecības nolīgumos un ES vispārējo preferenču shēmā Plus (*EU Generalised Scheme of Preferences Plus*).

Visas dalībvalstis ir ratificējušas SDO starptautiskos pamatstandartus, kas attiecas uz sociālo dialogu. Padome ar Komisijas atbalstu mudina dalībvalstis arī turpmāk ratificēt un efektīvi īstenot SDO konvencijas²⁸. Tā arī aicina dalībvalstis un Komisiju uzlabot sociālo dialogu visos līmeņos un visos tā veidos, cita starpā izmantojot pārrobežu sadarbību un veicinot starptautiskus pamatnolīgumus, lai nodrošinātu sociālo partneru aktīvu līdzdalību nodarbinātības nākotnes veidošanā, kā arī palīdzot panākt sociālo progresu, jo īpaši saistībā ar tiesību uz koplīguma sarunām faktisku atzīšanu.

Komisija veiks šādas darbības:

- arī turpmāk aicinās dalībvalstis ratificēt un faktiski īstenot SDO konvencijas un veicināt tās starptautiskā mērogā;
- sadarbībā ar SDO uzsāks projektu, lai pēc sociālo partneru lūguma atbalstītu tos ES nozaru sociālā dialoga komitejās, veicot pasākumus atbildīgajās piegādes ķēdēs, cita starpā attiecībā uz darba ņēmēju tiesību ievērošanu.

Komisija aicina sociālos partnerus:

- arī turpmāk veicināt sociālo dialogu starptautiskā mērogā visos līmeņos.

²⁷ COM(2022) 66 final, pieejams [tiešsaistē](#).

²⁸ Padomes 2019. gada 24. oktobra secinājumi "Nodarbinātības nākotne: Eiropas Savienības atbalsts SDO Simtgades deklarācijai".

